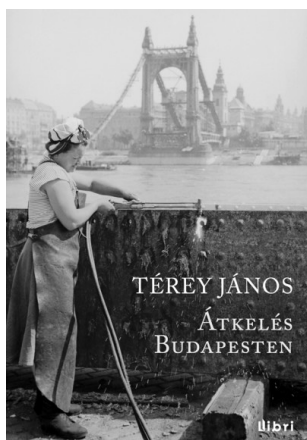

KOCSIS LILLA

Térey map

TÉREY JÁNOS: ÁTKELÉS BUDAPESTEN

It's sad the map of the world is on you
Gwen Stefani

Libri Könyvkiadó Kft.
Budapest, 2014
116 oldal, 2990 Ft

”

Térey János verses novellafüzére előszavában derűs kísértethistóriákat ígér a láthatatlan és titkos Budapest felfedése, a város rejtett helyeinek meglátogatása helyett. Ne higgyünk azonban ennek az előszónak, különben a hagyományos kísértethistóriák kedvelői menthetetlenül csalódní fognak. Az *Átkelés Budapesten* azoknak szól, akik tudják, hogy a rettenetes az emberi lélek mélyéből fakad. A kötet szövegei ugyanis többek háborzongató rémtörténeteknél vagy modern gótikus kalandoknál. A novellafüzér a 19. századi város-regények méltó folytatásaként Budapestet emeli a kötet főszereplőjévé, és a klasszikus műfaj modern parafrázisaként teszi a várost hétköznapi, az előszó ígérétehez híven derűs rettenetek helyszínévé.

A kísértethistória új értelmezése a 2014-es Könyvhétre megjelent Térey-kötet, ahol vámpírok és holt lelkek helyett ki nem mondott sorsoktól és keserűségekől sűrű a levegő. A hol elhallgatásra és késleltetésre, hol szemérmetlen szókimondásra alapozó atmoszférateremtés a profán témákat feldolgozó verses novellákat misztikus ködbe vonja. Az *Átkelés Budapesten* jó arányérzékkel találja meg a giallo és a thriller közti keskeny határmezsgyét, érzékenyen adagolva a félelmet, az undort, a pornográfiát, a nosztalgiát és a tréfát, bár szövegei épp csak annyira derűsek, amennyire a groteszk történetek keserűdes melankóliája ezt megengedi.

Az *Átkelés Budapesten* szövegei fényképek aláírásai, fekete-fehér, távolságtartó és érzelemmentes bejegyzései egy képes albumnak. Budapest egy-egy hétköznapi pontja, zajos utcája vagy épp elátkozottan néma zuga szolgál apropóul a lassan kikerekedő történeteknek. A város épített, ember keze nyomán született tereinek a különlegesnek tűnő, ám groteskségükben is ismerős sorsok adnak lelket. Térey Budapestje élő, lélegző anyag, nem téglá és habarcs, hanem sokszor kísér-

tetek által definiált tér. Történelmi korok (*Aki él, zajjal jár*), egykori szerelmek (*Early winter*) felemás barátságok (*Mondj nemet a vasárnapjukra*) szellemei népesítik be ezt a Budapestet.

A kötet lírai címei éles kontrasztot adnak a derűs kísértethistóriákhoz, azonban ez a keret nem feszül szét, épp a dallamos verssorok és tárgyak közti feszültség tartja össze a kötetet. Köszönhető ez annak a finom költői nyelvezetnek, amely képes a brutalitást és a keserőséget is szenttelenül megmutatni, az érzelmeket hideg analízissel elénk tárni. Térey verses novellái tökéletesen aknázzák ki a verses epika adta lehetőségeket, és briliánsan játszanak akár a ballada eszköztárával annak érdekében, hogy az *Átkelés Budapesten* több lehessen városi legendák jó stílusban megírt gyűjteményénél.

Az lakosai sorsa által definiált Budapesten egyedül a *Partraszállás* helyszínét uralja a természet. A már-már őserdei növényzet visszaveszi az embertől a helyet, és idilli környezetet kínál a városból menekülő zenetanárnak. A partraszállás motívuma homéroszi-berzsenyi kontextusba helyezi Bárány hányattatásait, aki modern számkivetettként reménykedik a Háros-sziget sziget menedékében. A természetből a városba visszakívánczó Rousseau-karikatúra („vissza a városba”) persze nem boldogul számkivetettségében, és a *Kimaradó csodákban* mint városi kocsmában tanyázó csalódott ivócimbora tűnik fel. A novellák hősei ugyan elő-előkerülnek, vendégeskednek a kötet más szövegeiben, mégis csak kiragadott pillanatokot, egy-egy megoldás nélkül maradó élethelyzetet ismerhetünk meg. A valahonnan érkező és valahová tartó életek átkelnek a városon, keresztezik egymást, de nyugvópontira nem jutnak itt.

Nehéz a kötetet különálló novellák halmazaként olvasni. Az önálló történeteket összefűzi a nagy téma, Budapest, és a történetről történetre kirajzolódó összefüggérendszer, melyet a visszatérő szereplők és rokonaik, az ismétlődő nevek alakítanak ki. A novellafűzér szereplőgárdáját szerelmi viszonyok, gyűlölet és megvetés köti össze. Jobbára ellenszenves, nehezen szerethető figurák. A társadalomban elfoglalt helytől függetlenül esendő és sokszor bukott személyiségek, kicsinyességükkel, irigységükkel és önzésükkel küzdő alakok, akik a white trash kapcsán kialakult előítéletekhez méltó képviselői a városnak. A mindennapokba belekényelmesedett kisemberek kínjaikkal és megkérdőjelezhető boldogságukkal népesítik be várost.

A képek és a történetek keresztül-kasul járnak át a várost. A kötethez készült zenés, online térkép is jól mutatja, hogy a novellák helyszínei körkörös útvonalat rajzolnak. Az átkelés nem határozott céllal vagy okkal történik, nincs kiindulópont és végállomás, az átkelés inkább utazás a város látszólag találmra választott helyszínei között. A gyakori zenei áthallások (Bartók, Gwen Stefani, Muse, Bruckner, az Adeste fidelis) illusztrálják a történeteket, és egyúttal segítenek azok időbeli elhelyezésében. A popzene, a punk, az egyházi zene és a romantikus komolyzene darabjai is szerepelnek, izgalmas kontextust jelölve ki a szöveg és a helyszín számára: egyesek, mint Gwen Stefani *Early winter* című dala, mely az egyik novellának is kölcsönzi címét, nagyobb hangerővel szólnak.

Az *Átkelés Budapesten* afféle gesamtkunstwerk-ként működik: a szöveg együtt hat a képekkel, a megidézett zenével, az emlegetett filmekkel (*A csend, Jurassic Park*), miközben egy város térképén barangol történetről történetre. A kötetben azonban nem rendeződik térképpé a táj, bárhogy is szeretnénk, nem kapunk útvonalat utcáról utcára, lélektől lélekig. A térkép a finoman megrajzolt sorsokból áll össze, nem közterekből. Ezek a sorsok érintkeznek, átszelik egymást, egyesek párhuzamosak, bizonyára vannak köztük egyenrangúak, egymás fölé rendelték is. Csak azt nem tudjuk, hová vezetnek.